

Energiakademiet digter folke-eventyr til en ny tid: Kender du dit eget udyr?

- sammenfattet og skrevet af Cecilie Meyer og Malene Lundén

Ideér og inspiration til Samsøs nye fortællinger frem mod fossilfri ø

For udestående vil det måske undre, at vi på Samsø går og leder efter den næste fortælling, der kan fortrylle verden og bære os ind i fremtiden som et nyskabende og relevant ø-samfund. For mange er Samsø allerede lidt af en eventyr-ø, der fascinerer med sit nærhedsprincip, sin overskuelighed og sit adstadige tempo. Eventyret om den vedvarende energi-ø er blevet fortalt udefra mange gange, men hvad hvis vi vendte blikket indad, og så på de drømme, vi selv går og leger med?

Hvilke historier om Samsø er vigtige for dig? Hvis evnen til at tale sammen er central for at finde ud af, hvordan vi kommer videre som forbillede for bæredygtigt levned, bliver vi nødt til at fortælle hinanden stærke historier, som vi kan tro på. Det har folk gjort i 6.000 år, og fremskridtet står på skuldrene af eviggyldige sagn om det gode og det onde.

Det er ikke anderledes i dag. Hvis klimaforandringerne er Udyret i fortællingen, vil du så kysse det blidt på snuden, eller slå det ihjel?

Eventyr nummer 2: Udyr er vi måske alle? – tal for dig selv!

Nej vi skal ikke kun tale for os selv, og derfor er det eventyrlige og bydende nødvendigt i en tid hvor vi skønner at fortællingen og kærligheden er under pres.

»De her historier har været fortalt før engelsk, fransk og italiensk eksisterede,« siger Jamshid Tehrani, der er antropolog ved Durham University i Storbritannien og en af hovedforfatterne bag et nyt studie om folkeeventyrenes kraft.

Eventyr som Skønhed og udyret og Rumleskaft kan spores tusinder af år tilbage, og specielt historien om Smeden og Djævlen, hvor en smed sælger sin sjæl i bytte for overnaturlige kræfter, er meget gammelt, og menes at stamme fra bronzealderen for 6.000 år siden.

Eventyr og videnskab

”Mange eventyr kan spores tilbage til starten hos de store, indo-europæiske folkeslag i perioden mellem 2.500 og 6.000 år siden” skriver forskerne bag studiet i The Royal Science Society Open Science”. Forskerne har undersøgt forholdet mellem folkeeventyr, europæiske gruppers historiske og genetiske oprindelse, geografiske afstande og sprog.

Ved at gå på tværs af akademiske discipliner og via nye tekniske metoder har videnskaben i dag afsløret at eventyr og den mundtlige fortælling overlever grænser, sprog, slægter sågar landes skikke.

Ved hjælp af teknikker, der normalt anvendes af biologer, har studiet fundet fælles forbindelser mellem 275 indoeuropæiske eventyr fra hele verden, og her fandt de rødder, som er langt ældre end tidligere kendt, endog ældre end fremkomsten af de første litterære udgivelser. Eventyrene er formentlig fortalt videre i et uddødt, indoeuropæisk sprog.

Forskeren Sara Graca da Silva mener at historierne overlever takket være "magten i fortællingen og magien fra ældre tiders ældgamle ritualer og ceremonier".

De nye sammenligningsmetoder giver et stærkt sæt værktøjer til at undersøge disse hypoteser mere videnskabeligt. Forskerne forventer, at fremtidige undersøgelser på dette område ikke blot vil give nyt lys til oprindelsen af eventyr, myter, legender og andre former for traditionel fortælling, men også tilbyde nye perspektiver på fortidens arkæologiske, genetiske og sproglige rekonstruktioner.

Kender du dit eget udyr

Udyret i eventyret Skønheden og udyret ligner en kombination af forskellige dyr: Hans manke kommer fra en løve, hans hoved fra en bøffel, øjenbrynene fra en gorilla, benene fra en ulv og kroppen fra en bjørn.

De fleste mennesker er med garanti vokset op med Disneys version af fortællingen; historien om hvordan ægte kærlighed ikke handler om udseende, rigdom eller styrke, men om alt det der foregår inde i en person, hvilket igen giver et generelt billede af os som mennesker.

Skønheden og udyret er oprindeligt et fransk folkeeventyr (La belle et la bête), udgivet første gang af Madame Gabrielle-Suzanne Barbot de Villeneuve.

I vores tid er alt i konstant forandring – indholdet, overskrifterne og titlerne på vores folkeeventyr. I denne her fortælling handler det om både og, samt Samsø kontra eventyret "skønheden og udyret".

I gamle dage var titlen en anden end Skønheden og dyret. Eventyret havde sine funktioner. Lige dette eventyr tjener måske til at give os flere meninger om vores forhold til den naturlige verden, eller til at eliminere alt det, vi som mennesker ser som den største trussel af dem alle: Et bæst gifter sig med en kvinde, og så tager historierne forskellige omgange; i én version dræber hun ham, i en anden version finder hun ham

og hæver fortryllelsen og bæstet bliver til en mand, når hun kysser ham. Kærligheden kan besejre mangt og meget.

Den største trussel af dem alle

Vi lever lige nu i en tid hvor klimaforandringer lurder alle vegne og måske udgør den største trussel af alle. I mere moralske vendinger bliver mundtlige udbrud og overleveringer skrevet som om vi har opbrugt alle naturens ressourcer: "Vi har ikke mere at give videre til vores efterkommere!"

Hvis vi lige tøver og tænker inden vi taler eller skriver, er det så den fortælling, der vil få os til at handle for at komme klimaforandringerne til livs? NEJ.

Derfor vil jeg invitere dig til at lede efter Energiakademiets manifest, som er gravet ned et sted på øen, så efterkommere kan læse at på trods af klimatruslen fandtes der steder og handlinger, som har kunnet fortrylle truslen. Manifestet kan du selv finde på akademiets nye hjemmeside under Aktivismen.

Værdien af det at have naboer

Tænk engang hvis alle Samsøs små fortællinger ender op med at blive til et fremtidigt fælles folkeeventyr. Hvad ville en overskrift så være og hvilke modsætninger ville give læseren fornyet livsviden og forståelse for det samfund, vi alle er en del af?

På Samsø er der 22 landsbyer. Hvilke store og små livsbegivenheder udspiller der sig der, og hvordan kan en verden udenfor få lyst og længsler til at åbne det vindue på vid gab for at opleve og forstå hvordan vi i fællesskab kan have et liv på en Ø?

Hvordan kan man bo på en Ø, når vi ikke har muldvarper, bro, svømmehal, teater, motorløb, lyskryds, egeren, hurtigfærge. Eventyr som Samsø kan fortrylle både os selv og alle de andre ved netop at lade os opleve det vi ikke kan opleve mange andre steder. Samsø har i min optik både til gården og gaden og Samsø aktiverer ofte den enkeltes længsel på helt banale parameter som overskuelighed, langsomhed, nærhed. Hvad kan en landsby på Samsø opnå sammen, hvad sysler borgerforeningen med af kulturelle tiltag, der kan løfte byens ånd og livsduelighed? På Samsø drømmer alle i landsbyerne måske om at udrette og bevare at sådan har det altid været. Jeg bor i Kolby Kaas, og her betyder vinden og havet alt for byens indbyggere og byens lidt ydmyge udseende og mindre huse. Den hurtige turist opdager måske aldrig at solen hver aften går ned i Kolby Kaas. Engang havde vi en større kulturel begivenhed i Samsø Hallen, hvor hele Øen samlede penge ind til drømmen om at få en svømmehal. Der blev dystet landsbyerne imellem og alle stillede op med en sang til Melodi Grand Prix. Min kære by Kolby Kaas bidrog selvfølgelig med sangen " Tag med ud og fisk ".

Hvordan fortæller vi historien om Samsø til vores efterkommere?

Tænk hvis Samsøs fortællinger kunne rejse ud i verden og over tid blive til universelle eventyr, som omfatter polariteter som godt og ondt; ret og forkert, straf og belønning, moralsk og umoralsk, mand og kvinde, Ret ofte ignoreres eventyrene som fiktive og endda som en ubetydelig form for fortælling, men folkesagnene er i min optik fremragende case studies for tværkulturelle sammenligninger og undersøgelser af menneskelig adfærd, herunder samarbejde, beslutningstagning, osv.

Forfatter og akademiker Marina Warner, som har skrevet om eventyrenes historie, er opløftet over de førnævnte forskningsresultater og kalder dem 'fascinerende'. Hun siger: "Det spændende for mig er at det viser hvor dybt den kreative magt fra fantasien ligger i alle os mennesker, og hvordan det handler om at få styr på sin egen verden ved at opfinde en handling, der modsætter sig det svære eller den største trussel af dem alle;

Smeden og djævelen er en snedig fortælling: bedrageren bliver snydt, fordi moralen ønsker at du som menneske får indblik og lærer om hvad trodsighed kan have af konsekvenser.

Den fristende chance i eventyret vil drille dig, men du vil med snedighed og anstrengelse blive i stand til at modstå chancen. Det er eventyrets "joke" eller underliggende erkendelse, som læseren, eller dem, der lytter til eventyret om Smeden og djævelen, kan dele i fællesskab for at få det bedre med dem selv.

Hvilken historie fra Samsø gør dig godt, og fortæller du den videre?

"Kender du dit eget udyr Udyret i eventyret Skønheden og udyret ligner en kombination af forskellige dyr: Hans manke kommer fra en løve, hans hoved fra en bøffel, øjenbrynene fra en gorilla, benene fra en ulv og kroppen fra en bjørn."